

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

Kappale 2.1. Kun soiden ojitusteeaksi mainitaan valtakunnallinen keskiarvo 60 % (sivulla 43 tosin 61), antaa se liian optimistisen kuvan tilanteesta. Seutu- ja maakuntatasolla ojitusaste on pahimmillaan 90 %, kuten soidensuojelun täydennysehdotuksen raportissa on kuvattu kartoin.

2.4. Luontokato ja ilmastomuutos

Kappaleessa on esitetty lukuja ilmastonmuutoksen uhasta vain lajeille. Vastaavat luvut olisi saatavissa myös vuoden 2018 luontotyypin uhanalaisarviosta ja ne olisi hyvä lisätä strategian tähän kohtaan.

3.1 ja 3.2 Päätavoite ja tarkemmat tavoitteet

3.1. Strategian päätavoite

Tavoitteiden asettelu strategiassa on yllättävän jäsentymätöntä ja keskeneräistä eikä kaikilta osin perustu ekologiin realiteetteihin.

Päätavoitteen mukaan luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat toimet ovat kokonaisvaikutukseltaan myönteisiä niin, että luonnon monimuotoisuuden tila 2030 on vähintään samalla tasolla kuin 2020. Kuitenkin kappaleissa 1. johdanto sekä 2.3. edellinen strategiakausi ja 4.5. johtopäätökset tuodaan esille, että tavoitteiden aikaisempi toteutuminen oli vaatimatonta eikä monimuotoisuuden heikkenemistä onnistuttu pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä. On vaikea käsittää, miten vuoden 2020 huono tilanne voisi riittää edellä kuvatusti seuraavankin kauden minimitalvoitteeksi. Kuvan 2 tekstissä on myös erikoinen maininta, että vuoden 2035 jälkeen luonnon monimuotoisuuden tila paranee verrattuna vuoden 2020 tasoon. Myös kappaleessa 3.3.1. todetaan sama asia.

Tavoitteiden ekologinen määrittely ja sitä kautta mahdollisuudet todeta, onko määrävuosina saavutettu tavoitteet, on melko tulkinnanvaraista.

Kokonaisvaltaisen tavoitteen voitaisiin strategian logiikalla katsoa saavutetun, jos vaikka vuonna 2030 olisi esim. viisi luontotyyppiä tai lajia hävinnyt kokonaan, mutta jos sama määrä toisia luontotyyppisiä on samanaikaisesti siirtynyt vähemmän uhanalaiseen tilanteeseen tai uusien aineistojen ansiosta jokin luontotyyppi on voitu arvioida turvatuksi. Tästä on kuitenkin rationaalisesti vaikea vetää johtopäätöstä, että luontokato on pysäytetty.

Strategiassa todetaan, että toimenpiteiden seurauksena elinympäristöjen rakenteen ja toiminnan kehitys voidaan kääntää positiiviseksi vuoteen 2030 mennessä... akuutti uhanalaistumiskehitys voidaan pysäyttää vuoteen 2035. Myös tässä tavoitteen asettelussa on epätarkkuutta. Jos elinympäristöjen rakenne ja toiminta saataisiin kuntoon 2030 mennessä, niin tuskin on mahdollista pysäyttää akuuttia uhanalaistumista varsinkaan lajien osalta edes muutamassa vuosikymmenessä. Vaikka elinympäristö olisi kunnossa, pelkästään lajien lisääntymisbiologia, populaatorakenne ja leviämiskyky vaativat usein pidemmän aikaperspektiivin.

3.2. Tarkemmat tavoitteet

Tavoitteiden määrittelyn ja aikataulujen sekavuus näkyy myös taulukossa 1. Taulukon kohdassa 3. metsätaloutta kehitetään vuoteen 2030 mennessä niin, että rakennepiirteet...vahvistuvat. Elpyykö lajisto sen jälkeen viidessä vuodessa? Taulukon kohdat 9-22 liittyvät paineiden vähentämiseen ja juurisyihin vaikuttamiseen. Keinoja on lukuisia mukana tarkastelussa, mikä on positiivista. On vain vaikea ymmärtää, jos keinojen ajatellaan olevan ihannetilassa vasta 2035, niin miten on voitu pysäyttää luontokato samana vuonna tai jo sitä ennen? Myös julkishallinnon on ajateltu toimivan monimuotoisuus huomioon ottaen vasta 2035. Pikemminkin julkishallinnon tulisi olla asiassa edelläkävijä.

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

3.3.1. Uhanalaistumisen pysäyttäminen

Kappaleessa todetaan yleistäen, että luontotyyppien muutokset ovat pääsääntöisesti lajeja hitaampia. Tosin tästä ei ilmene puhutaanko heikkenevästä vai paranevasta muutoksesta. Esimerkiksi umpeenkasvanut perinnebiotooppi, ojitettu puro tai lähde on nopeastikin kunnostettavissa luontotyyppinä, mutta merkittävän lajiston leviämisessä voi mennä vuosikausia tai sitä ei koskaan tapahdu.

Tekstissä mainitaan tässä kohdassa 3.3.1., että sisävesien luontotyyppien keskeisiä rakennepiirteitä on vedenlaatu. Tämä jättää ulkopuolelle lähes kaikki biologiset sekä morfologiset muuttujat eikä anna kuvaa muusta kuin juurikin vedenlaadusta. Sama näkökulma toistuu myös tekstin kappaleessa 3.3.3. sekä 3.4.2. sivulla s. 42 sekä sivun 44 tavoitetaulukossa T 8.5 Elinympäristöjen laadun parantaminen. Siinä tuodaan esille pelkästään vesienhoidonsuunnittelu (VHS), joka ei koske käytännössä lainkaan pienvesiä ja vain osaa suuremmista vesistöistä. Jos virtavesikunnostukset

keskitettäisiin tekstin mukaisesti VHS-suunnittelussa tunnistettuihin kohteisiin, vain suurimmat virtavedet tulisivat kyseeseen. Sivulla 39 on tuotu hyvin esiin myös muukin kuin VHS-näkökulma.

Käsitteellisestä sekavuudesta johtuen strategian liitteen 2 sanastossa tulisi selittää ainakin termit uhanalaistumiskehityksen pysähtyminen, lajien uhanalaisuusindeksi, kehitystrendiltään paraneva luontotyyppi, elinympäristöjen toiminnan kehitys ja akuutti uhanalaistumiskehitys.

Kappale 3.3.4. Ekosysteemien toiminnan turvaaminen ja parantaminen

Strategian mukaan ekosysteemin toiminnan osalta keskitytään tärkeimpiin ekosysteemiprosesseihin, kuten hiilen, veden ja ravinteiden kiertoon sekä pölytykseen. Kuitenkin tunnettu ekosysteemin määritelmä on seuraava: Ekosysteemillä tarkoitetaan rajattua ja yhtenäistä aluetta, jossa eliöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja myös elottoman luonnon kanssa. Ekosysteemi koostuu siis alueen eliöyhteisöistä ja elottomasta luonnosta. Jostain syystä tässä biodiversiteetti- strategiassa ei kuitenkaan nosteta keskiöön ekosysteemien biologista osaa. Sivun 35 tavoitetaulukon tavoite T4.3 ekosysteemien luontainen ravinnekierto viittaa ilmeisesti pelkästään viljelysmaan kasvukuntoon.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

-

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

3.5. Paineiden vähentäminen ja juurisyihin puuttuminen

Koko luvun tarkastelusta puuttuu kokonaan aikataulutusta toimenpiteille, vaikka niillä on keskeinen merkitys tavoitteiden saavuttamiselle.

3.5.7. Luonnon monimuotoisuuden tilan seuranta, arviointi ja tutkimus

Seurannan järjestämisenkin kannalta pitäisi selkeyttää em. luonnon monimuotoisuuden kehitykseen liittyvät käsitteet, joiden avulla nähdään, onko tavoitteet saavutettu määrävuonna.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

-

3.7 Suomi maailmalla

-

Muita huomioita luonnoksesta

4.1. Strategian tavoitteisiin liittyvät huomiot

Pohjois-Savon ELY-keskus näkee asiat hyvin samalla lailla kuin tekstin tuottanut Syke.

4.2. Strategian luontovaikutukset

Metsien riittävä prosentuaalinen suojelutaso tulee turvata myös Etelä-Suomen osalta, eikä vain Pohjois-Suomen valtionmailla.

4.3. Strategian muut vaikutukset

Tarkastelu on jäänyt varsin pintapuoliseksi ja suppeaksi eikä SOVA-lakia seuraileva otsikointi ole tässä strategiassa paras mahdollinen. Kohdassa 4.3.6. strategian vaikutusta yhdyskuntarakenteeseen on kyllä tarkastelu, mutta ottamatta huomioon lukuisia tekijöitä, jotka taulukon 1 perusteella tulevat vääjäämättä vaikuttamaan yhdyskuntarakenteeseen. Myös kappaleesta 4.3.1. puuttuu todellinen vaikutusten arviointi.

Haapanen Kimmo
Pohjois-Savon ELY

Lammi Antti
Pohjois-Savon ELY-keskus - Ympäristövastuualue